

Porlan lehdon hoito- ja käyttösuunnitelma

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy

2005

Porlan lehdon hoito- ja käyttösuunnitelma

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen	2
3. Porlan lehdon luonnonolot	3
3.1. Sijainti ja suojelutilanne	3
3.2. Luonnon ja maiseman yleispiirteet	4
3.3. Ihmistoimien vaikutus ja alueen käyttö	4
3.4. Kasvillisuuskuvat	5
3.5. Uhanalaiset ja harvinaiset kasvilajit	8
4. Hoidon ja käytön tavoitteet	10
4.1. Suojelu ja hoito	10
4.2. Käyttö	11
5. Toimenpiteet	11
5.1. Luonnonsuojelualan perustaminen	11
5.2. Rauhoitusmääräykset	11
5.3. Hoitotoimet	12
5.4. Käytön järjestäminen	13
5.5. Muut toimenpiteet	14
6. Seuranta	16
7. Lähdeviitteet	16

Liite 1. Esitys Porlan lehdon luonnonsuojelualan rauhoitusmääräyksiksi.

1. Johdanto

Kiviniemen kylässä Lohjan keskustan tuntumassa sijaitseva Porlan lehto on viimeisiä jäänteitä Ojamon lähteiköstä, jotka olivat kasvistollisesti ainutkertaisia. Porlan lehto on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäväksi suojelu-kohteeksi, ja se on mukana valtakunnallisessa lehtojensuojeluohjelmassa ainoana Lohjan kaupunkialueen lehtona (Komiteanmietintö 1988:16).

Porlan lehdosta on löydetty valtakunnallisesti uhanalaisia ja harvinaisia kasvilajeja. Harvinaisimpien lajien esiintymät ovat hävinneet viime vuosikymmeninä lähdevaikutuksen vähentymisen vuoksi. Lehto on kuitenkin säilynyt osin rakentamattomana, luonnontilaisena ja kasvillisuudeltaan edustavana.

Porlan lehdolle laadittiin vuonna 2004 hoitosuunnitelma (Envibio 2004). Suunnitelman valmistumisen jälkeen on noussut esille joitakin lehtoalueelle kohdistuvia toimenpiteitä, joita suunnitelmassa ei käsitelty, mm. lehdon suojele järjestäminen, maiseman avartaminen lehdon vieressä sijaitsevan vanhainkodin kohdalta sekä kohteen mahdollinen virkistyskäyttö.

Lohjan kaupunki tilasi Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä Porlan lehdon hoitosuunnitelman täydennyksen. Suunnitelma pohjautuu vuoden 2004 hoitosuunnitelmaan sekä alueelta aiemmin tehtyihin selvityksiin. Hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteena on arvioida kohteen suojeluarvon säilymistä, tarvittavia hoitotoimia, kohteen soveltuvuutta virkistys- ja opetuskäyttöön sekä alueelle ehdotettuja puuston ja pensaikon raivauksia. Hoito- ja käyttösuunnitelma pyrkii ohjaamaan alueen hoitoa ja käyttöä seuraavien noin kymmenen vuoden ajan.

2. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen

Porlan lehto on vanhastaan tunnettu kasvillisuuskohde. Lehdon kasvillisuutta ja luonnontilaa on selvitetty mm. lehtojensuojeluohjelman (Komiteanmietintö 1988) valmistelun yhteydessä sekä Länsi-Uudenmaan arvokkaiden kasvillisuuskohteiden inventoinnissa (Pykälä 1987). Vuosina 1989–1993 ja 1996 seurattiin pohjavedenoton vaikutusta lehdon kasvillisuuteen näyteruutumenetelmällä (Vuorinen 1989, 1996). Lehdon nykyistä luonnontilaa ja sen muutoksia on esitelty Envibion (2004) laatimassa suunnitelmassa. Syksyllä 2004 alueella tehtiin puustokartoitus (Lohjan kaupunki).

Kesällä 2005 alueelle tehtiin kaksi käyntiä. 16.5.2005 tehtyyn katselmukseen osallistuivat Lohjan kaupungista ympäristöpäällikkö Risto Murto, kaupunginpuutarhuri Kirsi Puustinen ja kaupunginpuutarhuri Markku Hakalahti sekä biologi Esa Lammi Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:stä.

Toinen käynti suunnitelma-alueelle tehtiin 19.7.2005, jolloin tarkasteltiin kasvillisuutta ja tutkittiin tiedossa olevat harvinaisten kasvilajien kasvupaikat. Kasvillisuutensa perusteella ympäristöstään selvästi erottuvat kuviot rajattiin 1:1000-mittakaavaiselle karttapohjalle. Kultakin kuviolta kirjattiin muistiin kasvillisuuden yleis- ja erityispiirteet, pensas- ja kenttäkerroksen valtalajit sekä harvinaiset kasvilajit. Maastokäynnin aikana arvioitiin myös kasvillisuuden hoitotarvetta ja alueen käyttömahdollisuuksia. Kasvillisuusselvityksen teki

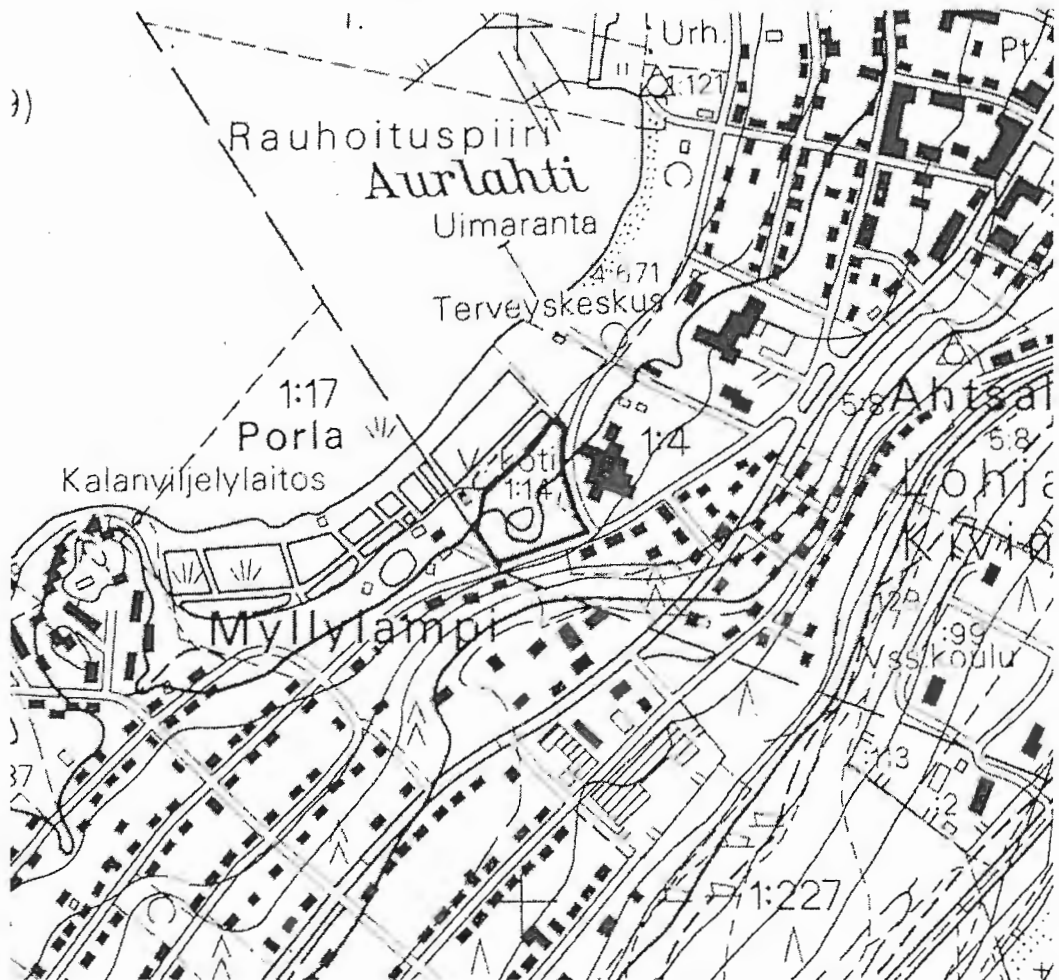
Esa Lammi, joka myös kirjoitti hoito- ja käyttösuunnitelman. Suunnitelman kirjoittamiseen osallistui lisäksi fil. maist. Markku Nironen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:stä.

Suunnitelman luonnos valmistui elokuussa 2005. Suunnitelma viimeisteltiin tilaajalta saatujen kommenttien jälkeen syyskuussa 2005.

3. Porlan lehdon luonnonolot

3.1. Sijainti ja suojelutilanne

Porlan lehto on 1,1 hehtaarin laajuinen metsäalue, joka sijaitsee Lohjanjärven rannalla länteen viettävän harjurinteet tyvellä (kuva 1). Lehto rajoittuu etelässä Ojamonkatuun, idässä ja pohjoisessa Kiviniemen vanhainkodin pihamaahan. Lännessä Porlan kalanviljelylaitoksen käytöstä poistunut kala-allas ja vanha pihamaa muodostavat selkeän rajan lehtoon. Loivassa rinteessä sijaitsevan lehdon korkeusvaihtelu on seitsemän metriä. Lehdon pituus on 160 metriä ja suurin leveys 110 metriä.

Kuva 1. Porlan lehtokorpi. Sijainti ja rajausta lehtojensuojeluohjelman mukaan.

Porlan lehto on lehtojensuojeluohjelmassa mukana (kohde nro 88, Porlan lehtokorpi) valtakunnallisesti arvokkaana kohteena. Suojelutoimista todetaan, että lehdon vesitaloutta ei saa muuttaa. Lehtojensuojeluohjelmaa on toteutettu perustamalla mukaan otetuista kohteista luonnonsuojelualueita. Osa kohteista on sisällytetty myös Natura 2000 -verkostoon. Porlan lehtoa ei toistaiseksi ole rauhoitettu. Pienialainen kohde ei kuulu Natura-verkostoon. Porlan lehdon omistaa Lohjan kaupunki.

3.2. Luonnon ja maiseman yleispiirteet

Porlan lehto on kosteapohjainen, ravinteinen lähteinen lehto, jota reunustavat tuoret, kangasmaiden lehtokuviot. Kosteapohjaisten alueiden puusto on nuorehkoa lehtipuustoa ja pensaskerros on paikoin tiheää. Ylempänä tavattavat tuoret lehtokuviot ovat varttunutta kuusilehtoa, jossa kasvaa järeitäkin kuusia. Kuusilehtoa on kapealti vanhainkodin kohdalla ja laajemmin lehdonalueen länsiosassa (kuva 2). Kala-altaan puolella lehtoa reunustaa kapea, mutta tiheä pajukko. Lehtoon rajoittuva allas on kasvanut umpeen ja muuttumassa matalakasvuiseksi luhdaksi.

Lehdon maisema on sulkeutunutta reunaosien tiheän pensaikon vuoksi. Sekä vanhainkodin pihaa että Ojamonkatua reunustaa tiheä tuomivaltainen pensaikko, joka sulkee näkymän lehtoon. Vanhainkodin kohdalla lehdon pohjoisreunassa sijaitseva notkelma on pidetty avoimena puustoa ja pensaikkoa harventamalla.

Lehdolla ei ole erityisiä linnustollisia arvoja, mutta sen pesimälinnusto on runsas ja monipuolinen (Jan Södersved, kirj. ilm.). Lehtolajeihin kuuluvat mm. sirittäjä, mustapääkerttu ja lehtokerttu. Vaarantunut pikkutikka on pesinyt Porlan alueella. Pikkutikalla sopivaa ympäristöä on myös Porlan lehdossa. Lehdon muuta eläinlajistoa ei tiettävästi ole selvitetty.

3.3. Ihmistoimien vaikutus ja alueen käyttö

Ihminen on vaikuttanut lehdon luonnontilaan monin tavoin viime vuosikymmenien aikana. Osa lehdosta on rakennettu ja ympäristön maankäyttö sekä pohjavedenotto ovat vaikuttaneet sen tilaan. Asutuksen levitessä lehdon pinta-ala on pienentynyt. Lehdon reunaosia on jäänyt Ojamonkadun ja vanhainkodin alle. Molempien kodalla lehto rajautuu nykyisin jyrkkään täyttöalueen reunan maaluiskaan.

Lehdon eteläosan notkelmaan on aikoinaan kaivettu tekolampi, jota reunustaa vanha maapenger. Lampi on kuivattu 1980-luvun lopulla johtamalla vedet putkea pitkin penkereen läpi. Allas on muuttumassa kosteapohjaiseksi lehdoksi. Lammen alapuoliseen lehtoon on kauan sitten kaivettu muutamia matalia ojia. Kuivatun lammen eteläosaan Ojamonkadun varteen on tehty kaksikaivoinen pohjavedenottamo, joka otettiin käyttöön helmikuussa 1998. Vedenottamon käyttö lopetettiin jo seuraavana vuonna, mutta se on edelleen käytössä varaottamona.

Ihmistoimien jäljet näkyvät myös vanhainkodin piha-alueen reunassa, jossa on kapea, pensoittuva, lehtoon työntyvä alue. Paikalla on ollut kaupungin vuokraamia viljelypalstoja. Viljelypalstan eteläosa on nykyisin pysäköintialuetta reunustavana nurmikkona. Vanhainkodin kohdalla lehdon reunaan on viety katuviemärijärjestelmään kuuluvaa viemäriputki vuonna 1987. Sen lähelle tulee myös pienempi putki vanhainkodin pihamaalta. Molemmat putket purkavat vetensä lehdon reunaan.

Porlan lehdossa ei ole polkuja tai muita reittejä. Pulloja, muovijätettä ja muuta roskaa on lehdon reunassa lähinnä vanhainkodin tuntumassa ja Ojamonkadun varressa.

Ihmisen jäljet näkyvät myös lehdon kasvillisuudessa. Pihamailta levinneitä idänkanukoita ja terttuseljoja kasvaa eri puolilla aluetta, ainakin kahdessa paikassa on nuori vuorisalava. Sekä lehdon pohjoispäässä että länsireunalla kasvaa myös jättipalsamia. Kosteisiin lehtoihin hanaasti leviävää, muun kasvillisuuden tukahduttavaa jättipalsamia on Porlan lehdossa pidetty kurissa kitkemällä (Juha Pykälä, Suomen ympäristökeskus).

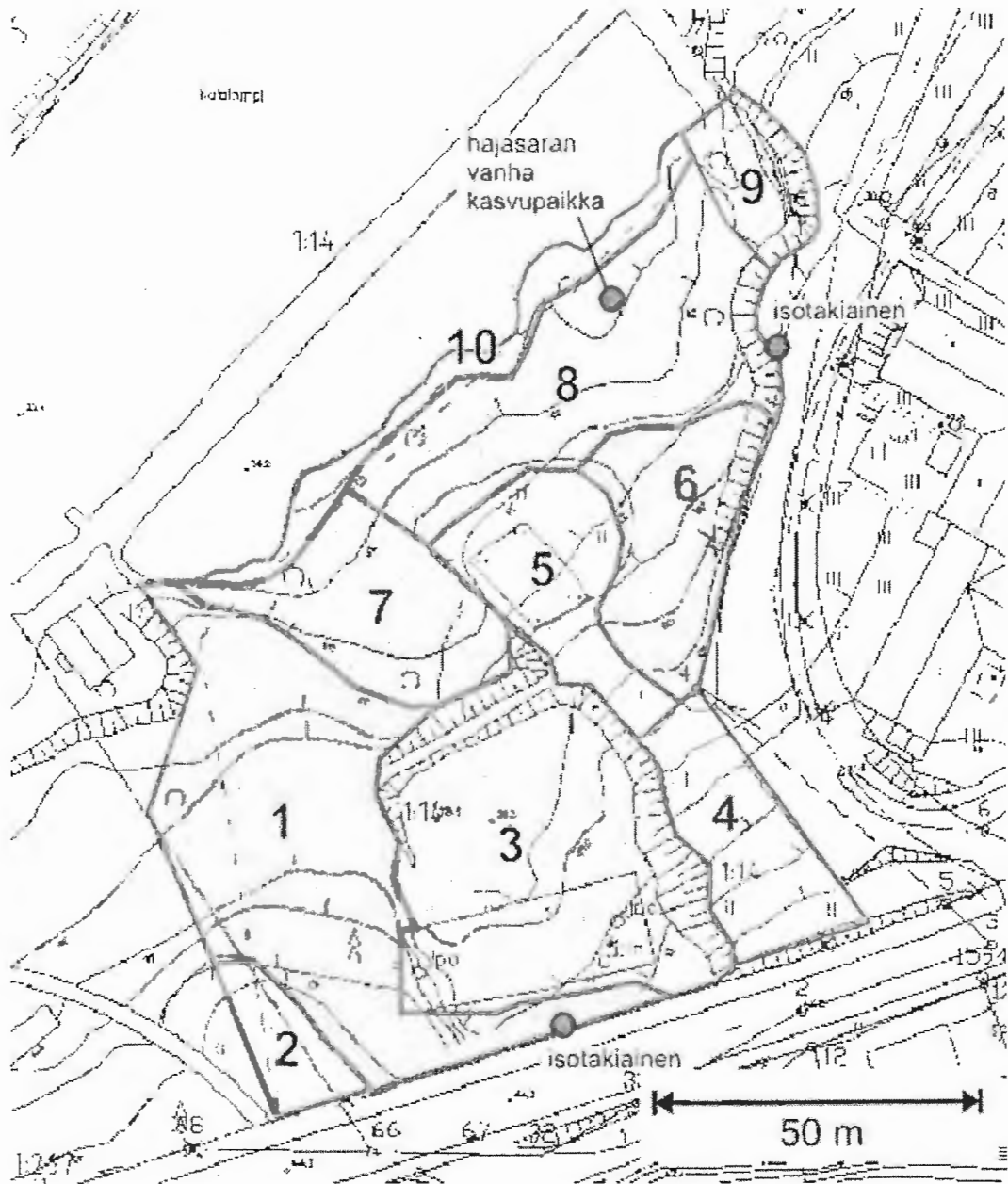
Vielä 1980-luvulla lehdon keskeisissä osissa oli useita avolähteitä ja lähdepuroja (Vuorinen 1989). Sittenkin avolähteet ovat ehtyneet. Heinäkuussa 2005 pintavettä näkyi vain vanhassa uomassa entisen tekolammen pohjoispuolella sekä vanhainkodin katuviemäriputkien synnyttämässä noroissa. Lähdevaikutuksen vähenemisen pääsyyinä lienevät lähialueiden rakentaminen, sadevesien viemärointi sekä pohjavedenotto. Pohjavedenpinnan vähittäinen lasku näkyy myös Porlan pohjavedenmittausputken (nro 69, Kalkkivuorenkatu) mittaustiedoista. Vuosina 2000–2004 pohjaveden pinta oli keskimäärin 29,5 cm alempana kuin vuosina 1990–1994 (Lohjan kaupungin mittaustietot).

3.4. Kasvillisuuskuviot

Seuraavassa esitellään lehdon kasvillisuutta osa-alueittain. Numerointi viittaa kuvaan 2.

1. Lehdon länsiosassa on kuusivaltainen, muuta lehtoa kuivempi alue, jonka puusto koostuu suurista kuusista ja yksittäisistä koivuista, vaahteroista ja pihlajista. Pensaskeroksessa vallitsevat pihlaja ja taikinamarja. Kuvion eteläosassa kenttäkeroksen valtalaji on lehtosinijuuri, joka on kasvupaikansa suhteen vaateliäs lehtokasvi. Lajistoon kuuluu myös kevätlinnunherne. Ojamonkadun pientareella on harvinaisen isotakiaisen kasvupaikka.

Kuvion pohjoisosassa lehtosinijuurta on niukasti, valtalajina on lehtokorte. Muita kenttäkeroksen tyyppikasveja ovat eteläosan tavoin käenkaali, sini-vuokko ja nuokkuhelmikkä. Kasvillisuus jatkuu samantyyppisenä suunnitelma-alueen länsipuolella rakennuksille johtavalle hiekkatielle asti, mutta lehtokasvien osuus vähenee länteen siirryttäessä. Länsiosassa kasvaa paikoin myös kangaskortetta ja kuvion pohjoispäässä jänönsalaattia.

Kuva 2. Porlan lehdon kasvillisuuskuviot ja harvinaisten kasvilajien kasvupaikat. Kosteat lehdot vihreällä (kuviot 7–11), tuoreet lehdot ruskealla (1, 6), avoimet ja puoliavoimet alueet keltaisella (2, 4, 5) sekä vedenottamo ja kuivatettu tekolampi harmaalla (kuvio 3).

2. Pieni niittyalue, joka lienee entistä pihamaata. Niityn reunassa kasvaa lehtosinijuurta ja pähkinäpensaan taimi. Muuta lehtokasvillisuutta ei ole.
3. Notkelma, jossa on aidattu vedenottamo, kuivattu lampi ja sitä reunustava pengeri. Alue on ilmeisesti muuttumassa kosteapohjaiseksi lehdoksi. Puusto on kymmenmetristä harmaalepikkoa, jonka alla kasvaa vaahteroita, tuomia ja pajuja. Kenttäkerroksessa vallitsevat mesiangervo, lehtopalsami ja metsäälvejuuri. Hiirenporrasta ja lehtotähtimöä on paikoin. Pohjois-

päässä vanhainkodin piha-alueen reunassa on aarin laajuinen kasvusto kotkansiipeä.

4. Entinen viljelypalsta, joka on nykyisin pysäköintipaikkaa reunustavana nurmena.
5. Entinen viljelypalsta-alue, joka on muuttunut pensoittuvaksi suurruohoniityksi. Kuviolla kasvaa mm. vuohenputkea, nokkosta, vadelmaa, lehtotähtimöä ja hiirenporrasta. Reunat ovat pensoittuneet ja niiden kasvillisuus on muuttumassa ympäröivien lehtokuvioiden tyyppiseksi. Myös alueen eteläosassa on tiheää, nuorta pensaikkaa, mm. tuomia ja vaahteroita.
6. Vanhainkodin pihaa reunustavaa puoliaukeaa lehtoa, jossa kasvaa harvakseltaan kookkaita kuusia ja joitakin suurehkoja koivuja. Aukko-
paikoissa on tiheää, paikoin ränsistyneen näköistä tuomipensaikkaa. Kenttäkerroksessa vallitsevat lehtokorte, oravanmarja, käenkaali, nuokkuhelmikkä ja ahomansikka. Kuviolla kasvaa myös joitakin pihamailta levinneitä lehtoakileijoja.
7. Loivapiirteinen notkelma, jossa on vanha, suoraksi kaivettu puro. Monihaaraisten, kuivahtaneen puron varressa on muutamia kosteapohjaisia painanteita, joissa kasvaa runsaasti saniaisia, mm. hiirenporrasta, metsäalvejuurta ja korpi-imarretta. Kuvion muita tyypillisiä kasvilajeja ovat mm.

Lehtopalsamia (vasemmalla) ja lännenpalsamia (keskellä) kuviolta 9.

suo-orvokki, kyläkellukka, lehtopalsami, lehtotähtimö ja pikkutalvikki. Pensaskerros on paikoin tiheää, mm. tuomea, punaherukkaa ja harmaaleppää. Ylispuusto on pääosin nuorta tuomea ja harmaaleppää.

8. Laajahko kostean lehdon alue, jonka kasvillisuudessa lähdevaikutus näkyy selvänä. Avolähteitä ei kuitenkaan enää ole ja lähdepurotkin olivat heinäkuussa 2005 kuivia. Alueelle tulee valuvesiä lähinnä katu- ja pihaviemärien kautta. Puusto on tiheää, noin 20 metrin mittaista. Valtapuuna on harmaaleppä, mutta myös tervaleppää, tuomia ja pihlajia on runsaasti. Kuvion itäreunassa kasvaa useita kookkaita kuusia. Pensaskerros on tiheä, mutta aukkoinen, mm. tuomea, punaherukkaa, koiranheittä, korpipaatsamaa ja idänkanukkaa. Kosteimpien paikkojen ruohovartisia kasveja ovat mm. lehtotähtimö, purolitukka, suokeltto, lehtopalsami, hiirenporras, metsäalvejuuri sekä isoalvejuuri.
9. Lähteisen lehdon itäreunassa sijaitseva notkelma, joka on vanhainkodin maisemien avaamiseksi raivattu niukkapuustoiseksi ja pensaattomaksi. Jäljelle on jätetty joitakin koivuja ja haapoja. Notkelmassa on vähävetinen, piha-alueelta alkunsa saava puro. Kosteassa puronvarressa on runsas palsamikasvusto, jossa kasvaa sekä kotoista lehtopalsamia että pohjois-amerikkalaista, Lohjan seudulle hyvin kotiutunutta lännenpalsamia. Notkelman reunaan on tuotu puutarhajätettä, joiden mukana kuvion reunaan on kulkeutunut myös jättipalsamia. Muu kasvillisuus on kosteille lehdoille tavanomaista, mm.
10. Vanhaan kala-altaaseen rajoittuva rantavyöhyke, joka on nuorta lehtipuustoa ja tiheää pensaikkoa. Puut ovat pääosin harmaa- ja tervaleppiä, pensaat enimmäkseen kiiltopajuja ja idänkanukoita. Kenttäkerroksessa on rantakasveja, mm. rantakukkaa, ranta-alpia, pullosaraa, kurjenjalkaa ja vesihierakkaa.

3.5. Uhanalaiset ja harvinaiset kasvilajit

Porlan lehdosta on tavattu useita harvinaisia kasvilajeja, joista hajasara (*Carex remota*) on valtakunnallisesti uhanalainen. Alueen kasveista lännenhernesara (*Carex demissa*) ja isotakiainen (*Arctium lappa*) ovat aiemmin olleet silmälläpidettäviä tai alueellisesti uhanalaisia, mutta nykyisin kumpaakaan ei lueta uhanalaisiin lajeihin (Rassi ym. 2000).

Hajasara

Hajasara on erittäin uhanalainen (EN) kasvi, jota tavataan Suomessa Ahvenanmaalta runsaasta kymmenestä kasvupaikasta (Ranta & Pykälä 1997). Sisämaan ainoa tunnettu kasvupaikka on ollut Porlan lehdossa, josta laji löydettiin 1965 (Harri T. Toppari, Helsingin yliopiston kasvimuseon kokoelmat). Pohjoispään lähteikössä sijainnut esiintymä säilyi vuoteen 1988 asti, jolloin paikalla kasvoi neljä hentoa, kukkimatonta tupasta. Seuraavan vuoden tarkastuskäynnillä lajia ei enää tavattu (Vuorinen 1989). Sittemmin hajasaraa on etsitty lehdosta useana kesänä, mutta tuloksetta. Hajasaraa ei näkynyt vanhalla kasvupaikalla myöskään kesällä 2005, eikä sitä löytynyt etsinnöistä huolimatta

lehdon muistakaan osista. Ranta ja Pykälä (1997) mainitsevat hajasaran hävinneen paikalta talvella 1988–89.

Hajasaran uhkana ovat kaikki toimenpiteet, jotka muuttavat kasvupaikan vesitaloutta. Ahvenanmaalta hajasaraesiintymiä on hävinnyt mm. ojitusten vuoksi. Ranta ja Pykälä (1997) otaksuvat Porlan hajasaraesiintymän hävinneen vuosina 1988–89 tapahtuneen pohjavedenoton ja samaan aikaan sattuneen kuivan alkukesän seurauksena. Kesällä 2005 hajasaran kasvupaikka oli kuiva, eikä paikalla kasvanut yleisempiäkään lähteille ominaisia kasvilajeja.

Lännenhernesara

Lännenhernesara on lounainen, Uudellamaalla varsin harvinainen kasvilaji, joka aiemmin luokiteltiin Uudellamaalla silmälläpidettäväksi. Laji on kasvanut nykyisen vedenottamon kohdalla 1960-luvulla. Ainoa tieto lajista on lähdepaikalta vuonna 1961 (Harri T. Toppari, Helsingin yliopiston kasvimuseon kokoelmat). Lännenhernesaraa etsittiin paikalta useana vuonna 1980-luvulla, mutta sitä ei enää löytynyt. Vuorinen (1989) totesi kasvupaikan muuttuneen lajille sopimattomaksi.

Kuvion 8 keskivaiheilla sijaitseva kuivahtanut lähteikkö on entinen hajasaran kasvupaikka. Tuoreimmat tiedot paikalla kasvaneesta hajasarasta ovat vuodelta 1988. Kuva on otettu 19.7.2005.

Isotakiainen

Isotakiainen on lounainen kasvilaji, joka kasvaa harvinaisena, kotiutuneena muinaistulokkaana pihoilla, tienvarsilla ja joutomailla Etelä-Suomessa. Porlan lehdestä isotakiainen löydettiin vuonna 1963 (K. & U. Laine, Turun yliopiston kasvimuseon kokoelmat). Kasvupaikka sijaitsi lehdon laidassa silloisen vanhainkodin takapihalla. Suurin osa esiintymästä tuhoutui uuden vanhainkodin rakentamisen yhteydessä (Vuorinen 1989).

Vuonna 1986 laji löytyi uudelleen vanhainkodin pihanurmikon reunasta, jossa kasvoi viisi kukkiva, kymmenen kukkimatonta versoa sekä muutama siementaimi (Vuorinen 1989). Kesällä 2003 paikalla kasvoi yhdeksän pientä, kukkimatonta versoa (Envibio 2004) ja kesällä 2005 kolme kukkimatonta versoa (kuva 2). Heinäkuussa 2005 todetut versot olivat aivan hoidetun pihanurmikon reunassa. Lehdon puolelle laji ei ole levittäytynyt. Esiintymä lienee taantunut säännöllisen nurmikonleikkuun vuoksi.

19.7.2005 löytyi isotakiaisia myös Ojamonkadun varresta (kuva 2). Tienpien-tareella kasvoi seittitakiaisen seurassa yksi kukkiva ja ainakin kolme kukkimatonta isotakiaista. Lisäksi vanhainkodin edustalla sijaitsevan uimarannan varustekopin vierustalla kasvoi pienellä alalla viitisentoista kukkivaa isotakiaista. Kasvupaikalta on Porlan lehdon pohjoispäähän matkaa satakunta metriä.

4. Hoidon ja käytön tavoitteet

4.1. Suojelu ja hoito

Lehtojensuojeluohjelman (1988) tärkeimpiä tavoitteita on arvokkaiden lehtojen ja niiden monipuolisen kasvilajiston suojelu. Tavoitteisiin pyritään perustamalla kohteista luonnonsuojelualueita ja tarvittaessa hoitamalla ja kunnostamalla niitä.

Lehtoalueilla tarvitaan hoitotoimia, jotka auttavat niille ominaisten kasvilajien ja kasvillisuudeltaan monilajisten ympäristöjen säilymistä. Puuston järeytymisen ja lahoppuuston määrän kasvu tukevat suojelutavoitteita. Lahoppuut ovat mm. monien sienien kasvuympäristöjä ja niitä tarvitsevat myös eräät lintulajit, mm. tikat. Keskeisiä ongelmia lehtojensuojelussa ovat kuusettuminen, vierasperäisten kasvilajien leviäminen lehtoihin sekä paikoittainen kuivuminen ojitusten vuoksi.

Porlan lehto jakautuu pääpiirteisesti kahteen osaan, vankkapuustoiseen kuusi-lehtoon ja nuorempipuustoiseen lehtipuuvaltaiseen lehtoon. Molempien lehtotyyppien hoitotarve on melko vähäinen, sillä niiden arvo kasvaa puuston vanhetessa ja lahoppuun määrän lisääntyessä. Kuusettuminen ei ainakaan lähitulevaisuudessa uhkaa Porlan lehtoa, sillä kuusentaimia on lehtipuuvaltaisissa osissa erittäin vähän.

Lehdon palauttaminen alkuperäisen kaltaiseksi edellyttäisi lähteisyyden palauttamista. Toimenpide on erittäin vaikea ellei mahdoton toteutettavaksi, sillä

pohjavedenpintaan ei voida vaikuttaa lehdossa tehtävillä toimenpiteillä. Lehtoon tai sen lähialueelle ei myöskään tule puroja, joiden vettä voitaisiin ohjata lähteisille paikoille. Tärkeimpänä tavoitteena Porlan lehdon hoidossa voidaan pitää luontaisesti kehittyneen lehtokasvillisuuden palauttamista alueille, joita ihmistoimet ovat voimakkaasti muuttaneet. Muita lehdon tilaa parantavia hoitotoimia on vaikea keksiä.

4.2. Käyttö

Porlan lehto on pieni ja kosteapohjainen, joten se sopii huonosti omatoimiseen virkistyskäyttöön tai opetuskohteeksi. Alueeseen tutustumista hankaloittaa polkuverkoston puuttuminen ja maaston vaikeakulkuisuus tiheän pensas-kerroksen ja monin paikoin kostean maaperän takia. Lehto voisi kuitenkin palvelella laajemman polkureitin osana. Polun varteen voisi pystyttää yhden tai kaksi alueen luonnosta kertovaa opastustaulua. Lehto, vanhat kalalammet ja Lohjanjärven ranta tarjoaisivat yhdessä hyvän mahdollisuuden myös koulujen opetuskäyttöön.

5. Toimenpiteet

5.1. Luonnonsuojelualan perustaminen

Porlan lehdon lähteisyys on vähentynyt, lehto on paikoin rakentamisen muuttamaa ja kaikkein harvinaisimmat kasvilajit ovat hävinneet. Alue on silti arvokas lehtokohde. Se on viimeisiä jäänteitä Ojamon ainutlaatuisista lähdelehtoista, lehto sijaitsee kalkkipitoisella maalla ja sen kasvillisuus on edustavaa ja kasvilajisto monipuolista. Lehdon luontoarvojen säilyminen vähintään nykyisen veroisina voidaan turvata perustamalla lehdosta luonnonsuojelualue. Tavoite on myös lehtojensuojeluohjelman mukainen.

Luonnonsuojelualan ehdotettu rajaus noudattaa idässä vanhainkodin pihanurmen reunaa, etelässä Ojamonkatua, lännessä kunnan omistaman maa-alueen rajaa ja luoteessa vanhaa kala-allasta (kuva 3). Rajaus on muutoin lehtojensuojeluohjelman mukainen, mutta siitä on jätetty pois vanhainkodin pysäköintialuetta reunustava kulmaus, joka on aiemmin ollut palstaviljelmänä, mutta on nykyisin nurmikkoa. Myös eteläisen kulmauksen niittyalue on pääosin jätetty rajausehdotuksen ulkopuolelle. Lehtoa reunustavat täyttömaiden luiskat on rajattu suojelualueeseen mukaan.

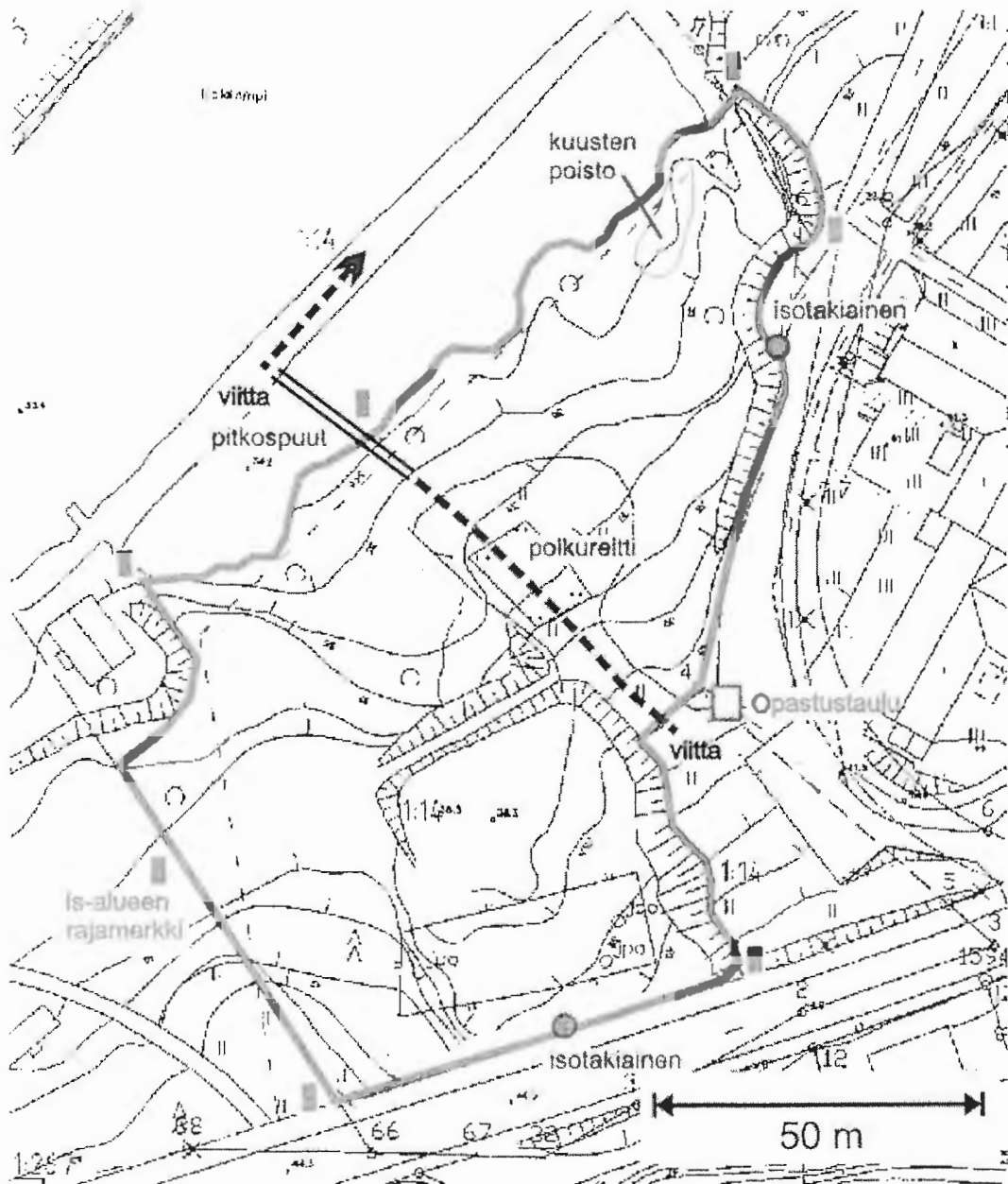
5.2. Rauhoitusmääräykset

Alueelle soveltuvat rauhoitusmääräykset (liite 1) noudattavat luonnonsuojelu-alueilla yleisesti käytettyjä määräyksiä. Niihin on kirjattu eräitä poikkeuksia, mm. mahdollisuutta ylläpitää alueella olevaa pohjavedenottamoa.

5.3. Hoitotoimet

Kasvillisuuden hoito

Kasvillisuuden hoitotarve Porlan lehdossa on vähäinen. Alueella ei ole luonnonsuojelullisista syistä tarvetta puuston tai pensaikon raivaukseen. Tiheä, varjostava pensaskerros kuuluu lehtoon. Pensaiden vähentäminen esimerkiksi vanhainkodin kohdalta parantaisi kenttäkerroksen valaistusoloja, mutta saataisi samalla kuivattaa maanpintaa entisestään ja muuttaisi alueen kasvillisuutta. Alueella ei myöskään ole sellaista puustoa, esimerkiksi nuoria jalopuita, joiden järeyttämiseksi muun puuston raivaukset ja muut hoitotoimet olisivat tarpeen.

Kuva 3. Porlan lehdon luonnonsuojelualueen rajaus sekä opastustaulun ja rajamerkkien paikat. Ympyröillä isotakiaiset kasvupaikat ja katkoviivalla mahdollinen läpikulkureitin paikka. Kalaaltaan puoleinen pää on toteutettava pitkospuuna.

Kasvilajiston hoitotarve

Lehdosta 1980-luvun lopulla hävinneen **hajasaran** kasvupaikka on liiaksi kuivunut. Lähteikköön kerääntyy vettä enää keväisin. Kesällä kasvupaikka on kostea ja mutapohjainen. Hajasaralla on maassa pitkäaikainen siemenvarasto, joten siemeniä saattaa olla vielä entisellä kasvupaikalla (Juha Pykälä, Suomen ympäristökeskus, kirj. ilm.). Mahdollisuudet saada laji palautumaan hoito-
toimin ovat kuitenkin erittäin vähäiset. Kasvupaikan kosteusolot tulisi saada ennalleen ennen kuin lajin palautuminen tai uudelleen istutus voisi onnistua.

Lehdon reunasta löydetty **isotakiainen** kasvupaikat (kuva 3) tulisi jättää niittämättä. Toinen kasvustoista sijaitsee pihanurmen ja toinen jalkakäytävän reunassa, joten kasvustojen jättäminen käsittelemättä on helposti toteutettavissa. Kasvustot olisi hyvä merkitä matalin kepein, jolloin ne eivät unohdu tiealuetta tai pihanurmea hoidettaessa.

Puutarhakasviksi tuotu **jättipalsami** leviää tehokkaasti kosteisiin lehtoihin ja tukahduttaa alkuperäistä kasvillisuutta. Jättipalsamia kasvaa Porlan lehdon pohjoispäässä ja lounaiskulman pihamaan tuntumassa. Jättipalsamit tulisi kitkeä lehdosta ja sen reunasta kahden–kolmen vuoden välein. Kitkeminen tapahtuu heinäkuussa ennen palsamien siementämistä. Ainakin pohjoispäähän jättipalsami on levinnyt lehdon reunaluiskaan kipatun puutarhajätteen mukana. Jätteille tulisi etsiä kompostointipaikka muualta kuin lehdon reunasta.

5.4. Käytön järjestäminen

Alueen merkintä

Luonnonsuojelualue merkitään rauhoituskyltein heti kun se on perustettu. Sopivat merkkipaikat sijaitsevat alueen kulmissa ja reittien varsilla. Sopivia merkintäpaikkoja on esitetty kuvassa 3.

Opastustaulut ja tiedottaminen

Luonnonsuojelualueen perustamisen jälkeen pystytetään vanhainkodin pihamaan reunaan suojelualueen opastaulu. Tauluun tulee alueen kartta, tietoja alueen suojelutavoitteista sekä rauhoitusmääräyksistä. Taulun yhteydessä voidaan kertoa myös lehdon kasvillisuudesta ja alueen historiasta. Jos alueen läpi johdetaan polkureitti, myös sen toiseen päähän voidaan myös pystyttää opastustaulu.

Polkureitti

Porlan lehtoon on nykyisin hankala tutustua, sillä alueelle ei johda polkuja. Alueen käyttöä suunniteltaessa polkureitin perustaminen saattaa osoittautua tarpeelliseksi. Reitti ohjaisi alueen käyttöä ja pitäisi kulkijat poissa lehdon kulutusta huonosti sietävistä osista. Sopivin reitin paikka alkaa vanhainkodin pysäköintialueelta ja kulkee vanhan viljelypalstan yli kala-altaan penkereelle. Kala-altaan penkereellä on valmis polku, jota pitkin pääsee uimarannalle joltavalle ulkoilutille.

Reitti kulkee pensoittuvalla suuruuhoniityllä ja lyhyen matkaa lehtipuuvaltaisessa lehdossa. Reitin perustaminen edellyttää vähäistä pienpuuston ja pensaikon raivausta, mutta ei maaston tasoittamista tai maanpinnan muokkaamista. Reitti toteutetaan noin metrin levyisenä polkuna, joka tarvittaessa voidaan pohjustaa hiekalla tai kivituhkalla. Kala-altaan kohdalla ja lehdon alaosassa reitti on toteutettava pitkospuuna, sillä lehdon alaosa on märkää ja kulutusta huonosti kestävä, eikä umpeutuneen kala-altaan ylittäminen kuivin jaloin ilman saappaita ei ole mahdollista. Reittiä ei oteta pyöräilykäyttöön.

5.5. Muut toimenpiteet

Puuston raivaus

Porlan lehdon pohjoispuolelta vanhainkodin edustalta on raivattu puustoa ja pensaikkoa rantamaisen avartamiseksi. Myös lehdon pohjoisimmasta päästä (kuvassa 2 kuvio 9) on raivattu puita ja pensaita. Raivaustöitä on toivottu tehtäväksi laajemminkin lehdon puolella siten, että vanhainkodin edustalta harvennetaan harmaaleppä-, raita- ja tuomikasvustoa poistamalla noin kaksi kolmasosaa kasvustosta. Lisäksi lehdon reunan vanhoja, huonokuntoiseksi arvioituja kuusia on esitetty poistettavaksi (liite 2).

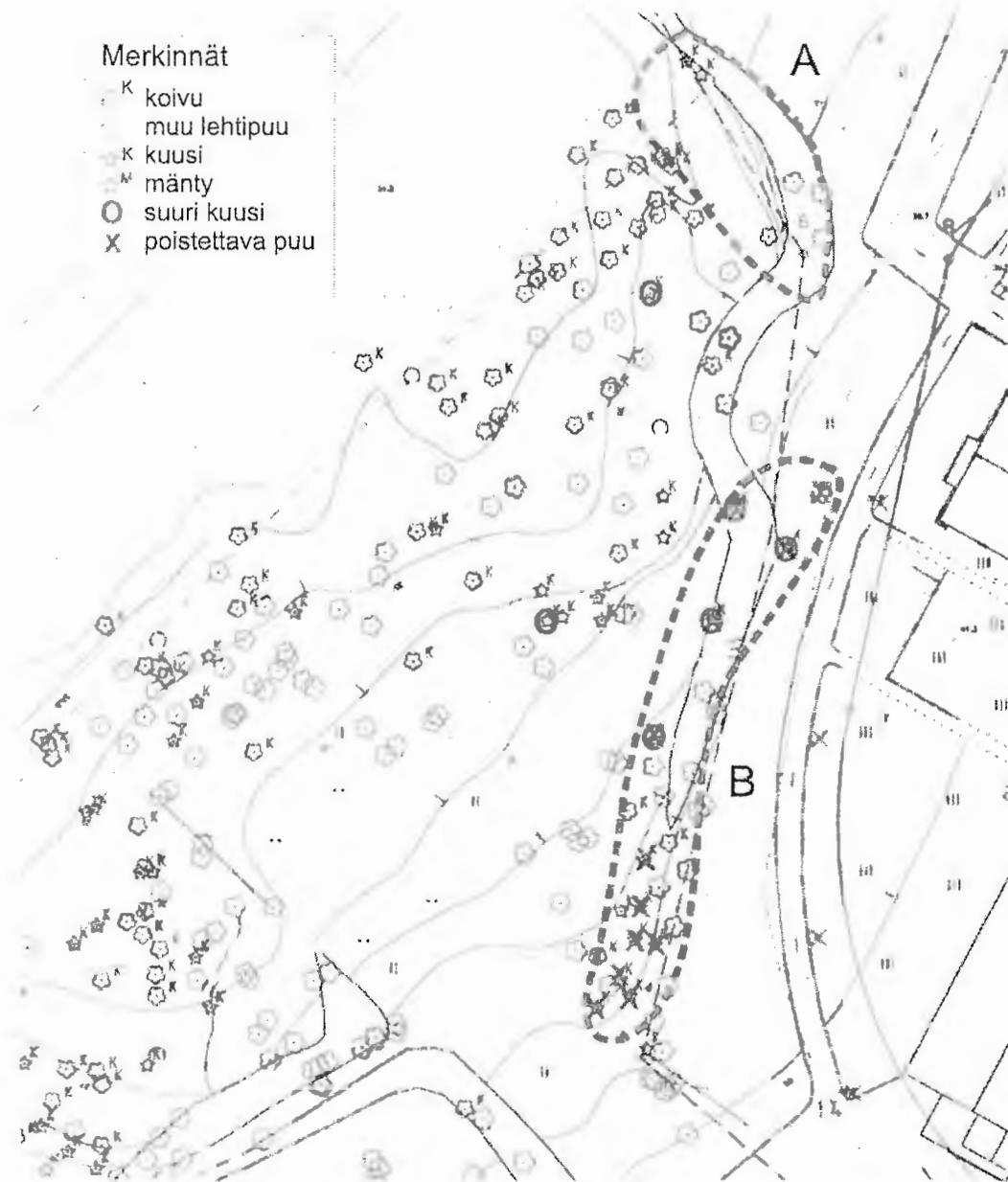
Puuston ja pensaikon laajamittainen raivaus ei olisi lehdon suojelutavoitteiden mukaista, sillä se muuttaisi lehdon kosteusoloja ja kenttäkerroksen kasvillisuutta. Ravinteikkaasta, kosteapohjaisesta lehtomaasta kasvaisi uusi pensaskerroksen muutamassa vuodessa, joten raivaus olisi uusittava säännöllisin välein, jos maisemaa halutaan pitää avoimena. Valaistusolojen muuttuminen vaikuttaisi kenttäkerroksen kasvillisuuteen: suurikokoiset ruohovartiset kasvit valtaisivat alaa alkuperäiseltä kasvillisuudelta. Lehdon alaosan puusto on runsaan 15 metrin mittaista, joten maiseman avartaminen edellyttäisi myös ylispuuston raivausta. Pensaskerroksen raivausta ei tulisi toteuttaa suunnitellun laajuusena alkuperäiselle kasvillisuudelle aiheutuvien haittojen vuoksi. Pohjoispään (kuva 4, kuvio A) avoimena pitäminen vastaisuudessakin on sitä vastoin mahdollista ilman, että lehdon suojeluarvot kärsivät.

Vanhainkodin pihamaan reunassa kasvaa useita järeitä kuusia, joista osa on lehdon puolella, osa pihanurmella. Pihamaalla kasvaa myös suuri haapa. Kuuset ovat luontaisesti kasvaneita ja ne näyttävät melko hyväkuntoisilta. Suuret kuuset varjostavat pihaa ja saattavat olla myrskytuulilla vaarallisia. Lehdon reunasta on esitetty kaadettaviksi toistakymmentä kuusta ja pihanurmelta yksi haapa (liite 2).

Poistettaviksi ehdotetut kuuset sijaitsevat aivan lehdon reunassa. Ne ovat maisemallisesti näyttäviä, mutta niillä ei ole lehdon suojeluarvojen kannalta suurta merkitystä. Lehdon itäreunassa sijaitsevat kuuset eivät myöskään varjosta lehtoa, eivätkä vaikuta muualla tavoin lehdon kosteiden osien kasvillisuuteen. Vaarallisena pidetyt, huonokuntoiset kuuset voi tarvittaessa poistaa pihamaalta ja lehdon reunasta. Kaksi lehtipuuston harvennusalueella sijaitsevaa kaadettavaksi ehdotettua kuusta (liitteen 2 punaisella rajatun alueen kuuset) tulisi kui-

tenkin säästää. Ne säilyttäisivät yhdessä lehdon keskivaiheilla sijaitsevien järeiden kuusten kanssa lehdon alkuperäistä ilmettä.

Kuvaan 4 on rajattu pihan reuna-alue, josta voidaan poistaa kuusia. Puita kaadettaessa on huolehdittava siitä, että lehtoon ei jätetä hakkuutähteitä. Puut on kaadettava niin, että lehdon muuta kasvillisuutta ei vahingoiteta.

Kuva 4. Lohjan kaupungin puisto-osaston ehdottamien toimenpiteiden toteuttaminen. Lehdon avoimeksi raivattu pohjoispää (A) voidaan pitää penssaattomana vastaisuudessaakin. Suuret, huonokuntoiset kuuset ja pihanurmella kasvava haapa voidaan poistaa pihamaan reunasta (B). Lehtokasvillisuuden säilyminen ei edellytä kumpaakaan toimenpidettä, mutta toimenpiteet on mahdollista toteuttaa vaarantamatta kasvillisuuden suojeluarvoja. Kaikkein järeimmät kuuset on merkitty kuvaan.

Muita toimenpiteitä

Vanhainkodin pihamaan reunan ja Ojamonkadun varren roskat tulisi poistaa. Erityisen runsaasti roskaa on vanhainkodin pysäköintipaikkaa reunustavalla penkereellä.

Hoito- ja käyttösuunnitelma tulisi uusida tai sitä tulisi ainakin tarkentaa kymmenen vuoden kuluttua. Suunnitelmaa uusittaessa käytetään hyväksi lehdon kasvillisuuden ja käytön seurannasta saatuja tietoja.

6. Seuranta

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa toimenpiteillä pyritään arvokkaan lehtokasvillisuuden turvaamiseen ja kulun ohjaamiseen niin, että alueella liikkumisesta ei aiheudu häiriötä alueen kasvillisuudelle ja eläimistölle, eikä alueella liikkuminen jätä lehtoon pysyviä jälkiä.

Hoitoalojen seurantaan riittää silmämääräinen tarkastelu. Sen avulla arvioidaan hoitotoimien onnistumista ja tarvetta hoitotoimien lisäämiseen esimerkiksi kuusettumisen takia. Kasvillisuuden muutosten seurannassa voidaan käyttää hyväksi Vuorisen (1993) perustamia näyteruutuja. Jos muutoksille herkän kostean lehdon kasvillisuutta halutaan seurata, tulisi lehdon alaosaan perustaa lisää näytealoja. Kasvillisuuden tarkka seuranta on tarpeen, jos lehdon vesitaseen palauttamiseen löydetään keinot.

Arvokkaiden luontokohteiden käytön seurantaan ei ole vakioituja menetelmiä. Seurattavaksi sopivia asioita ovat kulun ohjautuminen merkitylle reitille sekä mahdollinen ulkoilijoiden aiheuttama häirintä ja rauhoitusmääräyksien vastainen toiminta alueella. Tarkka käytön seuranta ei tunnu Porlan lehdossa tarpeelliselta, sillä hankalakulkuisen maaston vuoksi alueen käyttö ohjautuu merkitylle reitille. Käytön seuranta voidaan liittää osaksi hoitotoimien seurantaa.

7. Lähdeviitteet

Envibio 2004: *Lohjan Porlan lehdon hoitosuunnitelma*. Käsikirjoitus. Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy.

Lehtojensuojelutyöryhmä 1988: *Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö*. Komiteanmietintö 1988:16. Ympäristöministeriö, Helsinki.

Pykälä, J. 1987: *Länsi-Uudenmaan seutukaava-alueen arvokkaat kasvillisuuskohteet ja uhanalaiset lajit*. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto, Helsinki.

Ranta, P. & Pykälä, J. 1997: *Hajasara – Skärmstarr*. Teoksessa: Tyttäri, T. & Kettunen, T. (toim.), *Uhanalaiset kasvimme*, s. 108. Kirjayhtymä, Helsinki.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: *Suomen lajien uhanalaisuus 2000*. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Vuorinen, S. 1989: *Porlan lehdon kasviston ja kasvillisuuden seuranta*. Lohjan ympäristönsuojelulautakunnan, julkaisu 1/89.

Vuorinen, S. 1993: *Porlan lehdon kasviston ja kasvillisuuden seuranta. Tulokset vuodelta 1993 sekä yhteenveto seurantavuosista 1989–1993*. Julkaisematon raportti, Lohjan kaupunki, ympäristötoimisto.

Liite 1. Esitys Porlan lehdon luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksiksi.

1. Yleiset rajoitukset

Alueella on kielletty:

- rakennuksien, rakennelmien, teiden ja polkujen rakentaminen;
- maa-aineksien tai kaivoskivennäisten ottaminen ja maa- ja kallioperän vahingoittaminen ja muuttaminen;
- ojittaminen, ruoppaaminen, vesien perkaaminen, patoaminen ja muut vesirakennushankkeet;
- sienien, puiden, pensaiden tai muiden kasvien ja niiden osien ottaminen ja vahingoittaminen;
- luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai hätyyttäminen ja niiden pesien hävittäminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen tai kerääminen;
- tulenteko, telttailu ja muu leiriytyminen;
- suunnistus- ym. maastokilpailujen ja harjoitusten järjestäminen;
- muut toimet, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan tai eliölajien säilymiseen.

2. Liikkumisrajoitukset

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi alueella on kielletty:

- liikkuminen moottoriajoneuvolla;
- maastopyöräily;
- koirien ja kissojen irtipitäminen.

3. Sallitut toimenpiteet

Edellä olevien määräysten estämättä alueella on sallittua:

- alueella kulkevien virallisten reittien ylläpito ja lähdekaivojen ylläpito ja huolto Uudenmaan ympäristökeskuksen vahvistamassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa hyväksytyllä tavalla;
- pohjavedenottamon ylläpito ja huolto siten, että ympäristöä ei tarpeettomasti turmella;
- ympäristölle vaarallisten puiden kaataminen vanhainkodin piha-alueen luota Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa sovittavalla tavalla;
- marjojen ja ruokasienten poimiminen.

4. Hoito- ja käyttösuunnitelma

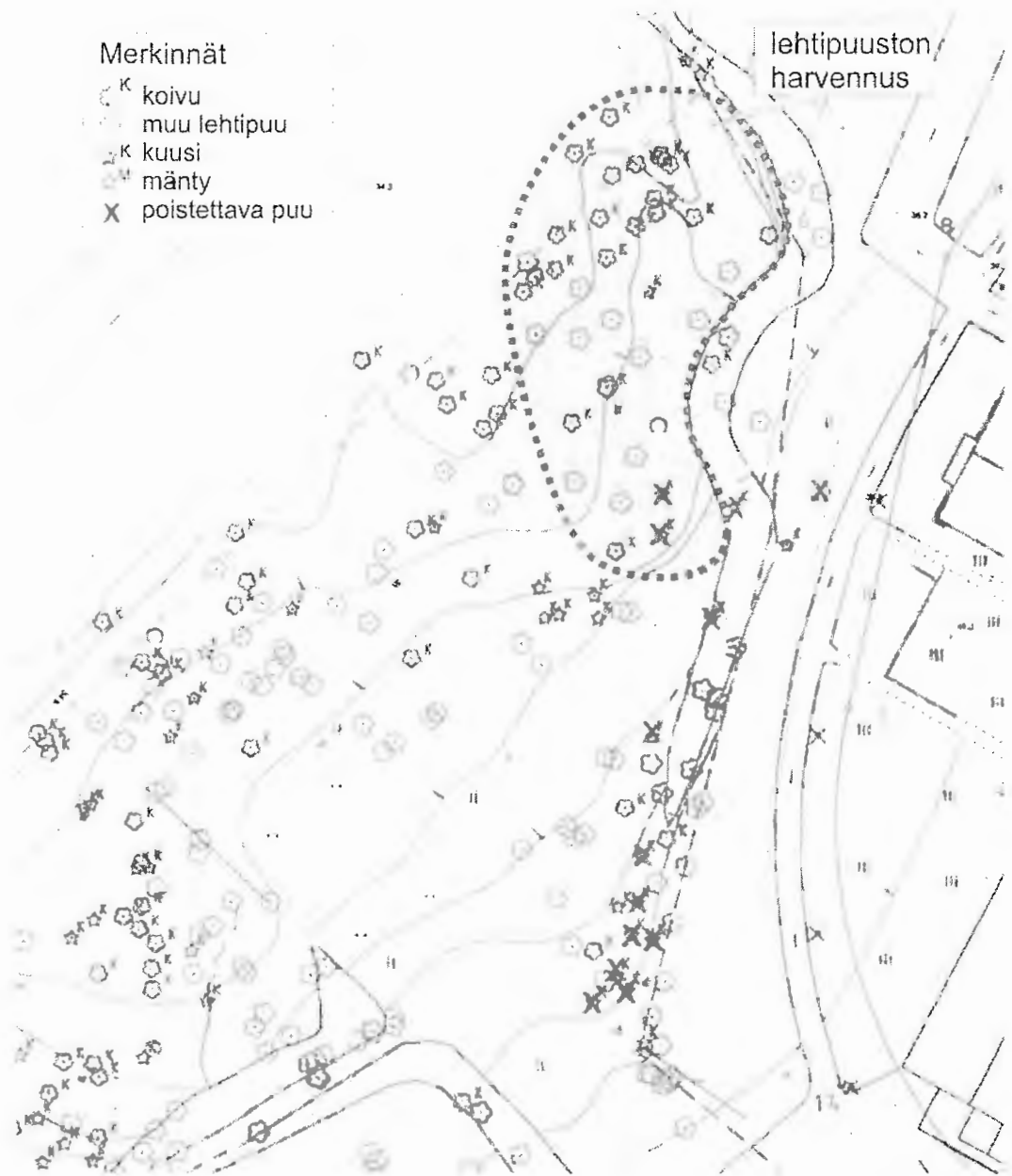
Luonnonsuojelualueelle voidaan laatia hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa esitetään tarpeelliset toimenpiteet luonnonympäristön hoitamiseksi, ennallistamiseksi ja alueen luontaisen kehityksen palauttamiseksi. Uudenmaan ympäristökeskus vahvistaa hoito- ja käyttösuunnitelman.

5. Rauhoitusmääräyksistä poikkeaminen

Edellä olevista määräyksistä saadaan Uudenmaan ympäristökeskuksen luvalla poiketa, jos se on luonnonsuojelualueen hoidon ja käytön tai tutkimuksen kannalta perusteltua.

Merkinnät

- ^K koivu
- muu lehtipuu
- ⊙^K kuusi
- ⊙ mänty
- X poistettava puu

Liite 2. Lohjan kaupungin puisto-osaston ehdotus Porlan lehdon puuston käsittelyksi. Poistettaviksi esitetyt kuuset ja pihanurmella kasvava haapa on merkitty punaisilla rukeilla ja lehtipuuston harvennusala punaisella varjostuksella.

